

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Zekai PEHLİVAN *
Beytullah DÖNMEZ **
Hülya YAŞAT ***

ÖZET

Bu çalışmanın genel amacı; sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve görüşlerini analiz etmek ve çözüm önerileri üretmektir.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın örneklemini Mersin il merkezinde I. Kademe görev yapan 225 ve Tokat genelinde görev yapan 285 olmak üzere toplam 511 sınıf öğretmeni oluşturmuştur.

Araştırmada elde edilen veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen 13 maddeden oluşan anket formuyla toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde istatistik teknik olarak yüzde (%), ki-kare testi (X²), t testi teknikleri kullanılmıştır.

Verilerin analiz edilmesi sonucunda; sınıf öğretmenlerinin % 48'i aldıkları beden eğitimi dersini yeterli bulmamakta, %58, 2'si de beden eğitimi dersini istedikleri biçimde yürütemediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler, beden eğitimi dersini istedikleri biçimde yürütmelerini engelleyen faktörlerin başında "yeterli araç-gereç, saha ve malzeme eksikliğine" dayandırmaktadırlar. Öğretmenler dersin etkili ve verimli yürütülebilmesi için birinci sırada bu dersin "branş öğretmenleri tarafından yürütülmesini" önermektedirler.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi Dersi, Sınıf Öğretmeni, İlköğretim Okulu.

Geliş tarihi: 15.12.2003; Yayına kabul tarihi: 07.04.2006

* Mersin Üniversitesi BESYO, MERSİN

** Karadeniz Teknik Üniversitesi, TRABZON

*** Beden Eğitimi Öğretmeni, MERSİN

CLASSROOM TEACHERS' IDEAS ON THE PHYSICAL EDUCATION

ABSTRACT

The main purpose of this study was to analyze the attitudes and ideas of classroom teachers on the physical education classes.

For this purpose of the study, 511 classroom teachers (225 working in Mersin, 285 working in Tokat) were chosen as sample. Data were collected by means of a questionnaire which had 13 items. Chi-square (X²) and t-test were used to analyse the data.

According to data analyzed, 48 % of the classroom teachers didn't take adequate physical education classes during their college years. 58,2 % of them indicated that they couldn't teach as they should have done. According to the teachers, the main factor which prevented them from better teaching was the lack of teaching materials, training fields and sports equipments. In order to teach effectively and to be productive in class, the teachers suggested that the physical education lessons must be taught by the physical education teachers.

Key words: Physical Education Classes, Classroom Teachers, Primary School.

GİRİŞ

İlköğretim, eğitim sisteminin temel taşıdır. Bu eğitim kademesinde bireylere toplum içinde uyumlu yaşamları ve yaşamlarını sürdürmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılır. İlköğretimde kazandırılan bilgi ve becerilerin bir yandan bireyin hayata atıldığı zaman kendisi ve toplum için daha üretken ve verimli olmasını sağlarken, diğer yandan, daha ileri eğitim kademelerindeki öğrenmelerin temelini oluşturur⁽⁵⁾.

Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre ilköğretim kurumlarının amaç ve görevleri şu şekilde ifade edilmiştir⁽²¹⁾.

1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıklar kazandırmak, onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek.

2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünde yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.

İnsan yaşamında olgunlaşma ve öğrenme ilgileri bağlantılıdır. Çocuk büyüyüp geliştiğinde ilişkileri de genişler ve değişir. Çocuk ilgilerini yaşantılarıyla geliştirmektedir. Bu da çocuğun çevre ile etkileşimi sonucu oluşmaktadır⁽²⁴⁾. Buna bağlı olarak, okula başlayan çocukta bağımlılık azalmıştır. Kızlar ve erkekler bütün gün kendi aralarında kümeleşerek oynarlar. Yaşıtları ile hem arkadaşlık kurmak isterler hem de bir beceri ve yetenek üstünlüğü ile sivrilmeye çalışırlar. Övülmeye bayılırlar. Bu doğal durum, düzenli spor yapmaya yönelişin önemli nedenlerinden birisidir⁽³⁾.

Hareket, çocuk yaşamının odak noktasıdır. Hareketler yoluyla çocuklar çevreyle nasıl etkileşimde ve tepkide bulunacaklarını öğrenirler. Beden eğitimi dersleri kapsamında sunulan hareket eğitiminin kendi amaçları olmasına karşın⁽⁶⁾, genel eğitimin bütünlüğü içerisinde beden eğitimi dersi; konuları, uygulanan yöntemler ve kullanılan araç-gereç bakımından genel eğitimin bir aracı durumundadır^(12,16,19).

Hareket becerilerinin ve tekniklerinin en hızlı kazandırılacağı dönem gelişiminin en hızlı olduğu çocukluk dönemi olarak bilinir⁽⁷⁾. Bireyin yaşam boyu fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı, zinde ve dinamik olabilmesi okul döneminde alacağı eğitime bağlıdır. İnsanların gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde zinde, dinamik ve verimli olabilmeleri, hareketsiz yaşamı terk edip, uygun hareketliliği yakalamalarına ne kadar bağlı ise; bu özelliklerin kazandırılması da çocukluk döneminden başlanarak uygulanacak hareket eğitimi programına o kadar bağlıdır⁽²⁾.

8-13 yaşları arasında çocuk, bildiği hareket formlarını çok çabuk düzeltir, geliştirir ve yenilerini çabuk kazanır. Fiziksel performans bu yaşta çok iyi tanınabilecek düzeye ulaşmıştır. Özellikle sürat, aerobik dayanıklılık ve çabukluk bu dönemde gelişir^(23,6). 12-14 yaş döneminde çocuğun kasları hızlı gelişir. Bu yönden, çocukların açık havada oynamalarına ve düzeylerine uygun spor yapmalarına olanak sağlanması gerekir. Oyun ve spor yoluyla çocukların fiziksel gelişimlerinin yanı sıra, çocuğun sosyalleşmesine, sorumluluk almasına ve bilişsel gelişimine de katkı sunulmuş olur^(5,22,17). Bu nedenle ilköğretime yeni başlayan çocukların alacakları düzenli bir hareket eğitimi onların geleceği açısından önem taşımaktadır.

Sporun tabanı okullardır. Özellikle ilköğretim okullardır⁽¹⁶⁾. Her çocuğun ilköğretim döneminde beden eğitimi derslerinde göstereceği başarıda, öğretmenlerin katkısı önemlidir^(17,8). Koç ve Çobanoğlu (1993) tarafından Manisa il merkezinde 954 sınıf öğretmenin katılımıyla yapılan çalışmada⁽¹⁰⁾, sınıf öğretmenlerinin %10'u beden eğitimi dersini yürütebildiklerini, %90'ı ise mezun oldukları kurumlarda beden eğitimi dersi görmelerine karşın bu dersi yürütemediklerini bulmuşlardır. Dolayısıyla, akademik ve sistemli bir bilgiye sahip beden eğitimi öğretmeni ile yeterli bilgi ve beceriye sahip olmayan sınıf öğretmenlerinin yetiştireceği öğrencilerin hareket eğitimi yönünden farklılıklar göstereceği de bir gerçektir.

İlköğretim okullarında uygulanan beden eğitimi öğretim programı psiko-motor, bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimi ve iletişim kurma becerisini geliştirme özelliğinde olması beklenmektedir. Program, çocuğu yaşam boyu egzersiz yapmaya istekli kılabacak, onu biçimlendirecek, onda beceri geliştirecek ve hareket yapmaya dönük olumlu tutum kazandıracak bir kaliteye sahip olmalıdır. Bu da ancak nitelikli ve çağdaş bir programla yetişmiş öğretmenler aracılığıyla gerçekleştirilebilecektir^(25,17).

İlköğretime yetiştirilecek beden eğitimi öğretmenin yaratıcılık yanının gelişmiş olması gerekir. Çünkü öğretimde gerek dans veya egzersiz türü yaratmada ve gerekirse varolan materyali farklı olarak kullanmada (eski çoraplar, pet şişeler, patlak toplar, halkalar, su hortumları, eski bisiklet tekerlekleri, gazeteler, frizbi v.b.), yani çocukların hoşuna gidecek malzeme üretme ve kullanma yönünde istekli ve becerili yetiştirilmeleri gerekir^(18,20,4).

Varış'ın (1994), "Bir öğretmenin her hangi bir alandaki öğretim işlevini başarı ile yerine getirebilmesi, meslek yönünden güçlü bir eğitimden geçmiş olmasıyla olanaklıdır. Öğretmen adaylarına kazandırılmak istenilen bilgi, beceri ve davranışlar programlara konularak meslek bilgisi dersleri ve etkinlikleri ile sağlanmalıdır"⁽²⁴⁾ görüşü dikkate alındığında; sınıf öğretmeni

yetiştiren kurumlarda beden eğitimi dersine ayrılan kredi oranının % 4.6 (26) olması bekleneni karşılamada yetersiz kalmaktadır. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin 2001 yılında düzenlediği "Öğretmen Yeterliliklerini Geliştirme Toplantıları I"de sınıf öğretmeni yetiştiren öğretim programı, bir komisyon tarafından incelenmiş; beden eğitimi ders saatinin 8, bütün dersler içerisindeki ağırlığı da % 4.5 ve aynı zamanda da bu derslerin kuramsal ağırlıkta olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlara bakarak, 7-12 yaş grubu çocukların gelişim özelliklerinden dolayı hareket gereksinmelerinin karşılanabilmesi için sınıf öğretmenin beden eğitimi ve oyun etkinliklerine daha fazla zaman harcaması gerektiği sonucuna varılmış ve çocuğun özelliğinden hareketle, beden eğitimi derslerinin toplam ders saati içerisindeki ağırlığının %10'a çıkarılması önerilmiştir⁽²⁰⁾.

İlköğretim 1-5 sınıflarında beden eğitimi dersi gereken düzeyde işlenememektedir⁽¹⁴⁾. Beden eğitimi dersine ayrılan süreler diğer derslerle karşılaştırıldığında beden eğitimi dersinin % 6.6 oranında olduğu görülür^(13, 15). Sınıf öğretmeni diğer derslere hazırlanmaktan kendisini beden eğitimi dersine yeterince hazırlayamamaktadır. Ancak, planlarında beden eğitimi dersini yapmış olarak gösterme yoluna gittiği de bir gerçektir⁽¹⁴⁾. Koç ve Çobanoğlu (1993)'nin yaptıkları çalışmada⁽¹⁰⁾; sınıf öğretmenlerinin % 46,2'sinin beden eğitimi dersinde oyun oynattığı, % 23'ünün diğer dersleri çalıştırdığı ve % 31'inin ise başka etkinliklere yer verdikleri bulunmuştur. Yine bu çalışmada; sınıf öğretmenlerinin % 34'ü salon ve araç-gereç eksikliğinin giderilmesini, % 98'i beden eğitimi derslerinin özel öğrenim görmüş branş öğretmenleri tarafından verilmesinin daha iyi olacağı inancında olduklarını belirlemişlerdir. Beydoğan ve Şirinkan'ın (1998) Erzurum il merkezinde 150 sınıf öğretmenin katılımıyla yaptıkları çalışmada⁽¹⁾; sınıf öğretmenlerinin % 38'inin beden eğitimi dersinin hedefine uygun davranış tanımlaması yapamadıkları, % 39'unun ise işleniş kısmında zorlandıklarını tespit etmişlerdir. Aynı çalışmada beden eğitimi dersinin uygulamalı yapıma düzeyinin % 49, yapılmama düzeyinin % 51 olduğu saptanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, tesis ve donanım eksikliği, öğrencilerin beden eğitimi dersi için gerekli olan malzemeleri temin edememeleri nedeniyle öğrencilerin aktif spora yönlendirilmelerini sağlayamadıkları da bulunmuştur. Yine öğretmenlerin % 87'sinin beden eğitimi dersinin amacına uygun yapılamadığını ve öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermediği görüşünde olduklarını rapor etmişlerdir⁽¹⁾.

Benzer biçimde, Koçyiğit ve Öztürk (1991). Bursa il merkezinde yaptıkları çalışmada ise ilköğretim okulları, tesis, öğretici ve öğrenci dağılımlarını araştırmışlardır. Ayrıca bu çalışmada ilköğretimin 1-5. sınıflarında beden eğitimi derslerinin amacına uygun yürütülmediğini, saha ve malzemenin yetersiz olduğunu bulmuşlardır. Sınıf öğretmenlerinin temel sportif eğitimini tam olarak yürütemediklerini ve bu dersten gerekli yararın sağlanamadığı sonucuna ulaşmışlardır⁽¹¹⁾. Bu bulgulara benzer bulgular Kangalçıl ve Dönmez (2004) tarafından Sivas'ta yapılan araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir⁽⁹⁾.

Gerek literatür taraması ve gerekse yapılan araştırma sonuçları dikkate alındığında; hareketin, çocuğun genel eğitimi için ne denli önemli olduğu, buna rağmen ilköğretimin 1-5. sınıflarında sınıf öğretmenleri tarafından yürütülen beden eğitimi dersinin, çocuğun ihtiyacını karşılamaktan uzak olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı; İlköğretimdeki sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve görüşlerini cinsiyet ve öğrenim durumları değişkenlerine göre analiz etmek ve çözüm önerileri üretmektir.

Bu genel amaç doğrultusunda; sınıf öğretmenlerinin hizmet yılı ortalaması, hangi yükseköğretim kurumundan mezun oldukları, mezun oldukları kuruma bağlı olarak beden eğitimi derslerini yürütme biçimleri, beden eğitimi dersi alıp almadıkları, aldıkları beden eğitimi dersini yeterli görüp görmedikleri, beden eğitimi ders saatinde hangi etkinliklerle öğrencileri meşgul ettikleri, kendilerini bu dersi yürütmekte yeterli görüp görmedikleri, dersin istendik biçimde yürütülmesini engelleyen faktörlerin neler olduğu ve bu dersin amaca uygun yürütülebilmesi için nelerin yapılması gerektiğine yönelik görüş ve önerileri analiz edilmiştir.

YÖNTEM

Örnekleme

Hizmet yılı ortalaması ve standart sapması $20,29 \pm 7,68$ (Bayan N= 216 ve ortalama $19,76 \pm 8,15$; Erkek N= 295 ve ortalama $20,83 \pm 7,22$; $p>0,05$) olan betimsel türdeki bu araştırmanın örneklemini Mersin il merkezinden 225 ve Tokat il merkezinden de 285 olmak üzere toplam 511 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formuyla toplanmıştır. Kullanılan anket formunun güvenilirlik ve geçerliğini saptamak için önce 10 sınıf öğretmenine uygulanmış; öğretmen görüşlerine göre gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra uzman kanısı da alınmıştır. Bu çalışmalar geçerlilik ve güvenilirlik için yeterli bulunmuştur. 13 maddeden oluşan anket formu, betimsel soruların yanı sıra öğretmenlerin beden eğitimi derslerine yönelik tutum ve görüşlerini açığa çıkartacak şekilde oluşturulmuştur.

Anket formu ile elde edilen verilerin analizinde; yüzdeler (%) ki-kare testi (X^2), t testi, aritmetik ortalama (X) ve standart sapma (SS) teknikleri kullanılmıştır. Hata payına 0.05 düzeyinde bakılmıştır.

BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi derslerine yönelik tutum ve görüşlerini analiz etmek amacıyla yapılan bu çalışmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarında beden eğitimi dersi alıp almadıklarına yönelik bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrenim Durumlarına Göre Beden Eğitimi Dersi Alıp Almadıklarının Dağılımı

Öğrenim Durumu	Evet		Hayır		Toplam	
	n	%	n	%	N	%
1. Eğitim Yüksekokulu	221	55,0	49	45,4	270	52,9
2. Eğitim Fak. Sınıf. Öğret. Bölümü	79	19,7	14	13,0	93	18,2
3. Ön Lisans, Lisans Tamamlı, Eğt. Enst.	63	15,7	25	23,1	88	17,3
4. Öğretmen Okulu	37	9,2	8	7,4	45	8,8
5. Fen-Edebiyat ve Müh. Fak.	2	0,5	12	11,1	14	2,7
Toplam	402	78,8	108	21,2	510	100,0

χ^2 : 41,57; df: 4; signf: 0,000; $p < 0,05$ (önemli)

Tablo 1'de sınıf öğretmenlerinin % 52,9'u Eğitim Yüksekokulu, % 18,2'si de Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü mezunu ve % 2,7'si de Fen-Ed. Fak ve Müh. Fak. Mezunu oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin %78,8'i mezun olurken beden eğitimi dersi aldıklarını, % 21,2'si de beden eğitimi dersi almadan mezun olduklarını belirtmişlerdir. Gruplar arası frekans dağılımı istatistiki olarak da önemli bulunmuştur ($p < 0,05$).

Sınıf öğretmenlerinin öğretmen yetiştiren kurumda aldıkları beden eğitimi dersini yeterli bulup bulmadıkları Tablo 2'de incelenmiştir. Bu bulgulara göre öğretmenlerin % 25,8'i aldıkları beden eğitimi dersini "yeterli" bulurken, % 26,0'ı "biraz", % 48,2'si de "yetersiz" bulunduğunu belirtmiştir. Gruplar arası frekans dağılımı da istatistiki olarak önemli bulunmuştur ($p < 0,05$).

Tablo 2: Aldıkları Beden Eğitimi Dersini Yeterli Bulup Bulmama Durumlarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Yeterli		Biraz		Yetersiz		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	N	%
1. Eğitim Yüksekokulu	45	19,5	58	25,1	128	55,4	231	54,6
2. Eğitim Fak. Sınıf. Öğret. Bölümü	26	31,3	18	21,7	39	47,0	83	19,6
3. Ön Lisans, Lisans Tamamlı, Eğt.Enst.	16	25,0	25	39,1	23	35,9	64	15,1
4. Öğretmen Okulu	20	50,0	9	22,5	11	27,5	40	9,5
5. Fen-Edebiyat ve Müh. Fak.	2	40,0	-	-	3	60,0	5	1,2
Toplam	109	25,8	110	26,0	204	48,2	423	100,0

χ^2 : 28,623; df: 8; signf: 0,000; $p < 0,05$ (önemli)

Tablo 3: Beden Eğitimi Dersinin İstenilen Biçimde Yürütülüp Yürütülmediğine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Yürütme Durumu	Bayan		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Evet	20	9,3	46	15,8	66	13,0
Biraz	52	24,2	94	32,2	146	28,8
Hayır	143	66,5	152	52,1	295	58,2
Toplam	215	42,4	292	57,6	507	100,0

χ^2 : 11,162; df: 2; signf: 0,004; $p < 0,05$ (önemli)

Tablo 3'de sınıf öğretmenlerinin yürüttükleri beden eğitimi dersine yönelik görüşleri yer almaktadır. Buna göre öğretmenlerin % 13'ü beden eğitimi derslerinin "istenilen biçimde yürütüldüğünü", %28,8'i "biraz yürütüldüğünü" ve %58,2'si de "istenilen biçimde yürütülmediğini" bildirmişlerdir. Gruplar arası frekans dağılımı istatistiki olarak da önemli bulunmuştur ($p < 0,05$).

Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi derslerinin istenen biçimde yürütülmesini engelleyen faktörlerin neler olduğuna yönelik bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo4: Beden Eğitimi Dersinin İstenen Biçimde Yürütülmesini Engelleyen Faktörler

Engelleyen Faktörler	Bayan	Erkek	Toplam *		n	%
	n	%	n	%		
1. Yeterli Saha, Araç-Gereç ve Malzemenin Olmaması	171	79,2	225	76,3	396	77,5
2. Yeterli Salon Olmaması	123	56,9	123	41,7	246	48,1
3. Yeterli Bilgiye Sahip Olmama	94	43,5	78	26,4	172	33,7
4. Sağlığım Uygun Değil	6	2,7	11	3,7	17	3,3
5. Fiziksel Görünümüm Uygun Değil	6	2,7	4	1,3	10	1,9
6. B.E. Dersinin Önemine İnanmama	4	2,2	3	1,0	7	1,4
7. (Diğer) Sınıflar Kalabalık, Branş Öğretmeni Olmaması v.b	9	4,1	21	7,1	30	5,9
TOPLAM	413	-	465	-	878	-

(*) Birden fazla yanıt verildiği için yüzdeler n: 216 , n: 295, N: 511 üzerinden alınmıştır.

Tablo 4'deki bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi derslerini istenen biçimde yürütmelerini engelleyen faktörlerin başında "yeterli saha, araç-gereç ve malzemenin olmaması", ikinci sırada "salonun olmaması", üçüncü sırada da "yeterli bilgiye sahip olmama" olarak sıralandığı görülmüştür.

Tablo 5’de beden eğitimi ders saatinde bu dersi yapmayan öğretmenlerin bunun yerine ilk sırada "sınıfta oyun oynatma", ikinci sırada "diğer dersleri çalıştırma" ve üçüncü sırada da "kitap okutma" gibi etkinliklere yer verdiklerini belirtmişlerdir. "Diğer" etkinlikler bölümünde ise "problem çözüme, sağlık ve spor bilgisi verme, satranç ve halk oyunları" gibi etkinliklere yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 5: Beden Eğitimi Dersi Yerine Yapılan Diğer Etkinliklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Etkinlik Türü	Bayan		Erkek		Toplam*	
	n	%	n	%	n	%
1. Sınıfta oyun oynatıyorum	93	43,1	111	37,3	204	39,9
2. Diğer dersleri çalıştırıyorum	55	25,5	56	20,3	111	21,7
3. Kitap okutuyorum	29	13,4	26	8,8	55	10,8
4. Sınıfta serbest bırakıyorum	5	2,3	13	4,4	18	3,5
5. Resim dersi yaptırıyorum	4	1,6	3	1,0	7	1,4
6. T.V. izlettiriyorum	3	1,4	2	0,6	5	0,9
7. (Diğer)	12	5,6	5	1,7	17	3,3
Toplam	201	-	216	-	417	-

(*)Birden fazla yanıt verildiği için yüzdelere n = 216, n = 295 N = 511 üzerinden alınmıştır.

Tablo 6’de beden eğitimi dersi yapılmadığında öğrencilerin nasıl bir tepki gösterdiklerine yönelik görüşlere yer verilmiştir. Bu tabloya göre öğretmenler, birinci sırada öğrencilerin bu durumdan "hoşlanmadıklarını" belirtmişlerdir. İkinci sırada öğrencilerin "üzüldüğünü" ve üçüncü sırada da "mutlaka dersin yapılmasını istedikleri" biçiminde görüş belirtilmiştir.

Tablo 6: Beden Eğitimi Dersi Yapılmaması Durumunda Öğrenci Tepkilerinin Dağılımı

Öğrencilerin Tepkileri	Bayan		Erkek		Toplam*	
	n	%	n	%	n	%
1. Bu durumdan hoşlanmıyorlar	117	54,2	144	48,8	261	51,1
2. Üzülüyorlar	116	53,7	130	44,0	246	51,7
3. Mutlaka dersin yapılmasını istiyorlar	106	49,1	136	46,1	242	47,4
4. Dersin dışarıda yapılmasını istiyorlar	67	31,0	110	37,3	177	34,6
5. Nedenini soruyorlar, sorguluyorlar	74	34,3	75	25,4	149	29,2
6. Bir sonraki derse ilgileri azalıyor	12	5,5	19	6,4	31	6,1
7. Herhangi bir sorun yaşanmıyor	12	5,5	5	1,7	17	3,3
8. Diğer	-	-	3	1,0	3	0,6
Toplam	404	-	622	-	1026	-

(*) Birden fazla yanıt verildiği için yüzdelere n: 216, n: 295, N: 511 üzerinden alınmıştır.

Tablo 7: Beden Eğitimi Dersinin Amaca Uygun Yürütülebilmesine İlişkin Öneriler.

Öneriler	Bayan		Erkek		Toplam*	
	n	%	n	%	n	%
1. Beden eğitimi dersini branş öğretmenleri yürütsün	190	88,0	246	83,4	436	85,3
2. Öğretmen eğitiminde bu konuya daha fazla önem verilsin	69	31,9	133	45,1	202	39,5
3. Kaynak, malzeme ve hizmet içi eğitimle desteklenmeli	64	29,6	75	25,4	139	27,2
4. Sınıf öğretmenleri dersi yürütecek kişilerden seçilsin	26	12,0	40	13,6	66	12,9
5. Diğer	5	2,3	20	6,8	25	4,9
Toplam	354	-	514	-	868	-

(*) Birden fazla yanıt verildiği için yüzdelere n: 216, n: 295, N: 511 üzerinden alınmıştır.

Tablo 7’de araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi derslerinin amaca uygun biçimde yürütülebilmesine ilişkin önerileri yer almaktadır. Bu tabloya göre; ilk sırada "beden eğitimi dersinin branş öğretmenleri tarafından yürütülmesini", ikinci sırada "öğretmen eğitiminde beden eğitimi dersine daha fazla yer verilmesini" ve üçüncü sırada da "kaynak, malzeme ve hizmet içi eğitimle öğretmenlerin desteklenmesi" gerektiği biçiminde görüşleri sürmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sınıf öğretmenlerinin % 21,2’sinin beden eğitimi dersi almadan göreve başlamış olmaları (Tablo 2) çocuğun harekete ve oyuna yönelik doğal ilgi ve eğiliminin uygun biçimde yönlendirilememesi anlamına gelmektedir. Diğer taraftan eğitim fakültelerinin dışından da sınıf öğretmeni olarak atamaların yapılmış olması (Tablo 2) bu sürece olumsuz katkı sağladığı da söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin %58,2’si beden eğitimi derslerini istenen biçimde yürütemediklerini ifade etmiş olmaları verimli ve üretken bir eğitimin yapılamadığı ve öğretim programında bulunan bu dersin geçiştirildiği biçiminde yorumlanabilir (Tablo 3). Bu bulgu Beydoğan ve Şirinkan⁽⁴⁾, ve Koçyiğit ve Çobanoğlu’nun⁽¹¹⁾ yaptıkları araştırma bulgularıyla da desteklendiği görülmüştür.

Beden eğitimi derslerinin istenilen biçimde yürütülmesini engelleyen faktörlerin başında yeterli araç-gereç, malzeme ve salon eksikliğinin gösterilmiş olması; okulların alım gücünün düşük olduğu ve okul yapımlarında sadece dersliklerin inşa edilip saha ve salonun düşünülmediği anlamına gelir ki bu da sporun tabana yayılmasını olumsuz etkileyen bir faktör olarak algılanmalıdır (Tablo 4). Buna bağlı olarak, branş öncesi ve branşa yönelik temel eğitimin yer aldığı ilköğretim okullarında gelişim sürecindeki çocuk fizyolojik, psikolojik ve zihinsel yönden

yetişkinlik döneminin temel özelliklerini almaktadır. Koçyiğit ve Öztürk'ün⁽¹¹⁾ tespitine göre, sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun temel spor eğitimi almış olsalar dahi beden eğitimi dersini verebilecek bilgi, beceri ve istekleri yoktur. Bu nedenle, beden eğitimi dersine gereken önemi vermemektedirler.

Sınıf öğretmenleri beden eğitimi derslerinde öğrencileri açık havaya çıkarmadan sınıfta tutarak sınıf içi oyunlar oynattığı, diğer derslere çalıştırdıklarını ilk sıralarda belirtmişlerdir (Tablo 5). Bu bulgunun tartışılmasına yönelik Çamlıyer ve Çamlıyer'in⁽²⁾ şu görüşlerine katılmaktayız; "Çocuklar minyatür bir yetişkin değildir. Çocuğun ihtiyaçları, ilgileri, kapasitesi, yetenekleri ana-baba ve diğer yetişkinlerin çocukluk dönemlerinden çok farklıdır. Bu farklılıklar uygun bir eğitimle kapatılabilir ve normalleştirilebilir. Bu süreçte beden eğitiminin apayrı bir yeri vardır. Bu nedenle ilköğretim okullarımızdaki beden eğitimi dersleri birçok öğretmen ve yöneticinin de düşündüğü gibi sadece oyun oynayıp rahatlayabilecekleri bir ders olarak düşünülmemelidir. Bu düşünce yine bazı öğretmenlerin "zaten çocuk sürekli oyun oynuyor bu derste de mi oyun oynatayım, o halde matematik, Türkçe çalışsın daha iyi" düşüncesine itmekte ve öyle de davranılmaktadır. Bundan dolayı da ilköğretim okulları beden eğitimi programlarında beden eğitimi dersi sadece bir oyun saati olarak düşünülmektedir. Bu ders kapsamında geliştirilmesi gereken temel davranışlar, alışkanlıklar ve beceriler göz ardı edilmektedir. Oysa bilinmelidir ki becerisi olan, becerisi geliştirilmiş çocuk oyun oynayabilir ve oyunlarını yaratıcı bir şekilde geliştirebilir. Bu dersler çocukların kendi yeteneklerini tanıyacakları, başkalarınınkini gözleyip kendisiyle karşılaştırabileceği ve buna göre hareketlerini ayarlamayı öğrenecekleri bir laboratuvar niteliğinde olan derslerdir, ve öyle de düşünülmelidir.

Beden eğitimi derslerinin istenen biçimde yürütülebilmesi için öğretmenlerin ağırlıklı olarak, ilk sırada, bu dersin branş öğretmenleri tarafından yürütülmesinin daha yararlı olacağı biçimindedir (Tablo 7). Elde edilen bu bulgu Koç ve Çobanoğlu'nun⁽¹⁰⁾ yaptıkları çalışmayla da desteklenmektedir. Sonuçta, bulgulardan sağlanan ipuçları ve tartışmalardan hareketle; özel bir yetenek ve çaba gerektiren beden eğitimi dersinin yeterli eğitim almamış ve bu amaca yönelik seçilerek eğitilmemiş bir öğretmen tarafından başarıyla uygulanması da beklenmemelidir.

Bu bulgular ışığında;

1. Beden eğitimi ve Spor Yüksekokulları bünyesinde ilköğretime yönelik öğretmen yetiştirme programlarının açılması,
2. İlköğretimde görev yapan branş beden eğitimi öğretmenlerinin I. Kademedede bulunan beden eğitimi derslerini yürütmekle görevlendirilmesi,
3. İlköğretim I. Kademeye Milli Eğitim Bakanlığı tarafından branş öğretmeni atanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Beydoğan, Ö., Şirinkan, A. (1998), "İlköğretimde Beden Eğitimi Spor İhtiyacı ve Karşılabilme Düzeyi", I. Spor Kongresi Bildirileri, (16/18 Mart 1998), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.
2. Çamlıyer, H., Çamlıyer, H. (2001), Eğitim Bütünlüğü İçinde Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun, Manisa: Emek Matbaacılık.
3. Çeliksoy, M.A. (2000), Küçük Yaş Gruplarında Hentbol Öğretim Yöntemleri ve Uygulamaları, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları..
4. Davison, B. (1998), Creative Physical Activities and Equipment, United States:Human Kinetics.
5. Fidan, N., Erden, M. (1998), Eğitime Giriş, İstanbul: Alkım Yayıncılık.
6. Gallahue, D. L., Donnelly, F. C. (2003), Developmental Physical Education for All Children, 4th. Ed. United States:Human Kinetics.
7. Graham, G., Holt, S. A., & Parker, M. (2001), Children Moving: A Reflective Approach to Teaching Physical Education, Fifth Ed. California: Mayfield Publishing Company.
8. Hankin, T. (1997), facilitating Discovery: Student-Centered Teaching Strategies in the Tecnique Class, Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 68, 1.
9. Kangalıl, M., Dönmez, B. (2004), "İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri (Sivas Örneği)", Milli Eğitim Dergisi, 159.
10. Koç, Ş., Çobanoğlu, Y. (1993), "İlköğretimde Beden Eğitimi Derslerinin Uygulanmasında Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Bir Araştırma", Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu (16/18 Aralık 1993), Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
11. Koçyiğit, F., Öztürk, F. (1991), "İlkokul ve İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersi Uygulama Sorunu", I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu (19/21 Aralık 1991), Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
12. MEB. (1998), Beden Eğitimi Öğretmen Kılavuzu (İlköğretim 1.-5.Sınıf), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
13. MEB. (2001). İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi. Tebliğler Dergisi. Ankara: İlköğretim Genel Müdürlüğü.
14. Menteşe, S. (1991), "Ülkemizdeki Okullarda Görev Yapan İlkokul Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çeşitli Sıkıntıları ve Beden Eğitimi Dersleri", I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu (19/21 Aralık 1991), Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
15. Meydan, S., Okutan, Ö. (1992), Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
16. Özmen, Ö. (1999), Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni, Ankara: Bağırhan Yayınevi.
17. Parker, M., Hellison, D. (2001), Teaching Responsibility in Physical Education: Standards, outcomes, and Beyond, Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 72, 9.
18. Pehlivan, Z. (1998), "Nitelikli Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme", I. Spor Kongresi Bildirileri, (16/18 Mart 1998), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.
19. Pehlivan, Z. (1999), "Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştiren Çağdaş Bir Programın Genel Özellikleri", Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı Sempozyumu I: Bildiriler. (29/30 Haziran 1999), Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü.
20. Pehlivan, Z. (2001), "İlköğretime Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme", II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Sempozyumu, (21/23 Aralık 2001), Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü.

21. Resmi Gazete (1973), Milli Eğitim Temel Kanunu. Kanun No: 1739, Tarih: 24.6.1973, No: 14574.
22. Sönmez, V. (2000), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara: Arı Yayıncılık.
23. Taşkiran, Y. (1997), Hentbolde Performans, Ankara: Bağırğan Yayınevi.
24. Varış, F. (1994), Eğitim Bilimine Giriş, Ankara: Atlas Kitapevi.
25. West, D.A., Bucher, C.A. (1995), Physical Education and Sport, Megraw-Hill.
26. YÖK (1998), Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Öğretim Programı, Ankara: YÖK Dökümantasyon Merkezi.